

گزارش ماهی

گزارش تألیف و طراحی کتابهای
«کُدگذاری و سبک شناسی»

خردادماه ۱۴۰۵

۱۹

کار موسسه قرار گرفت. به همت تیم دانشی موسسه، این کارگاه‌ها با روش «کُدگذاری و سبک‌شناسی» در این استان‌ها به‌صورت حضوری برگزار گردید. تجربه بیش از ۳۵ استان‌ها به‌صورت حضوری برگزار گردید. تجربه بیش از ۳۵ کارگاه حضوری طی ۲ سال و کارگاه‌های برخط بیش از ۴۲۰۰ معلم در دوران پاندمی، تفکر تألیف و آماده‌سازی کتاب‌های پیش رو را رقم زد.

در طول اجرای کارگاه‌های حضوری و برخط از میان معلمان مشتاق و با تجربه مقطع ابتدایی که در این کارگاه‌ها شرکت نمودند، ۲۴ گروه ۱۰ تا ۱۵ نفره برای ۴ درس علوم، ریاضی، فارسی و نگارش در ۶ پایه انتخاب شدند. این گروه‌ها با رهبری و هدایت دکتر محمد فقیری ۲۴ جلد کتاب‌های کُدگذاری و سبک‌شناسی را مبتنی بر کتب درسی رسمی کشور طی ۲ سال تألیف و سپس در آتلیه جامعه یابری فرهنگی طراحی و اجرا نمودند. این مجموعه با مشارکت مستقیم و مشتاقانه‌ی معلمان، توسط **خانم رها خالقی**، واحد گرافیک جامعه یابری گردآوری، طراحی، صفحه‌آرایی و منتشر شد.

توسعه مهارت‌های آموزشی و در نهایت رشد و شکوفایی دانش‌آموزان که سرمایه انسانی و اصلی آینده ایران عزیز هستند.

تاریخچه‌ای کوچک از اثری ماندگار: «کُدگذاری و سبک‌شناسی»

تقدیم به «مجتبی کاشانی»

بنیانگذار جامعه یابری فرهنگی که تلاش کرد
بجای نکوهش تاریکی، چراغی برافروزد
من هرگز به شاگردانم درس نمی‌دهم،
تلاش می‌کنم شرایطی فراهم کنم
تا خودشان یاد بگیرند.
«آلبرت اینشتین»

کیفیت بخشی در آموزش و پرورش جز با توانمندسازی و مهارت‌افزایی برای معلمان میسر نمی‌شود. این اندیشه بعد از ساخت بیش از ۱۰۸۰ مدرسه در موسسه جامعه یابری فرهنگی بیشتر نمود پیدا کرد و همچنان جاری و ساری است.

از سال ۱۳۹۶ برگزاری کارگاه‌هایی در این راستا برای معلمان استان‌های هرمزگان و خراسان جنوبی در دستور

«کدگذاری و سبک‌شناسی» چیست؟

کدگذاری؛ فرایند پردازش ذهنی

معلم در هنگام تدریس با حجم زیادی از مطالب روبه‌رو است و باید تشخیص دهد چه مفاهیمی مهم‌ترند، کدام بخش‌ها فرعی‌اند و چه چیزی باید به دانش‌آموز منتقل شود. کدگذاری کمک می‌کند معلم محتوای درس را به بخش‌های ساده‌تر و قابل‌فهم تبدیل کرده و ساختاری منظم برای تدریس ایجاد کند.

یافتن مفاهیم اصلی

ساده‌سازی مطالب

تبدیل مطالب به کد برای تدریس راحت‌تر

یادگیری ماندگارتر دانش‌آموزان

سبک‌شناسی؛ شیوه بیان مفاهیم

اگر کدگذاری مشخص می‌کند چه چیزی باید تدریس شود، سبک‌شناسی تعیین می‌کند که چگونه باید تدریس شود. سبک‌شناسی به معلم کمک می‌کند تا مطالب را با روش‌ها و ساختارهای متفاوت ارائه دهد؛ درست مانند نویسندگانی که یک موضوع را می‌تواند به صورت داستان، گزارش یا جدول بازگو کند.
معلمی که به سبک‌شناسی مسلط باشد:

می‌داند چگونه دانش‌آموز را فعال و علاقه‌مند کند.

روش‌های تدریس متنوعی را برای یادگیری عمیق‌تر به کار می‌گیرد.

مطالب کتاب را به شکل ساده، طبقه‌بندی شده و هدفمند ارائه می‌دهد.

کدگذاری و سبک‌شناسی به معلم کمک می‌کند به دوبرسش اساسی پاسخ دهد:

۱ چه چیزی تدریس کنیم؟

(انتخاب مفاهیم اصلی و محوری درس)

۲ چگونه تدریس کنیم؟

(انتخاب بهترین شیوه و سبک ارائه مفاهیم)

الگوهای تدریس متنوعی وجود دارند که بر اساس کدگذاری قابل طراحی هستند، مانند:

● الگوی تعاملی ● الگوی اکتشافی ● الگوی انتقالی

● الگوی حل مسئله ● الگوی انفرادی

سادگی در انتقال مطالب کدگذاری و سبک‌شناسی باعث می‌شوند حتی پیچیده‌ترین مفاهیم، ساده و قابل‌درک شوند. وقتی معلم بتواند مفاهیم اصلی کتاب را به زبان ساده و با ساختاری جذاب منتقل کند: دانش‌آموز بهتر می‌فهمد چه چیزی باید یاد بگیرد و چگونه.

حتی در طراحی آزمون و ارزشیابی هم مسیر مشخص و شفاف می‌شود. درنتیجه تدریس از حالت یکنواخت و حفظ‌کردنی خارج شده و به فرآیندی پویا و تعاملی تبدیل می‌شود.

مزایای کدگذاری و سبک‌شناسی

تجربه اجرا و آموزش معلمان

به راحتی روش تدریس خود را متناسب با نیاز دانش‌آموز تغییر دهند، آموزش را شخصی‌سازی کرده و به تفاوت‌های فردی توجه بیشتری داشته باشند.

نتیجه‌گیری: کدگذاری و سبک‌شناسی، دو ابزار قدرتمند برای معلمان هستند که باعث می‌شوند تدریس ساده‌تر، عمیق‌تر و هدفمندتر باشد و دانش‌آموزان نیز به جای حفظ مطالب، یادگیری پایدار و کاربردی داشته باشند. با به‌کارگیری این دو روش، آموزش از یک فرآیند یکنواخت، خشک و سنتی به تجربه‌ای پویا، خلاقانه و لذت‌بخش تبدیل خواهد شد؛ تجربه‌ای که آینده آموزش کشور را دگرگون خواهد کرد.

جامعه یابری فرهنگی از سال ۱۳۹۶، دوره‌های آموزش «کدگذاری و سبک‌شناسی» را در استان‌های تهران، خراسان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان و اصفهان به صورت حضوری و آنلاین برگزار کرد و بیش از ۳۰۰۰ معلم با این رویکرد آشنا شده‌اند.

نتایج نشان می‌دهد که معلمان پس از آموزش این مهارت‌ها، توانسته‌اند طرح درس‌های خلاقانه‌تر طراحی کنند، دانش‌آموزان در کلاس‌ها مشارکت و انگیزه‌ی بیشتری نشان داده‌اند. حتی مدیران مدارس هم تغییرات مثبتی در فرآیند یاددهی و یادگیری گزارش کرده‌اند.

چرا کدگذاری و سبک‌شناسی مهم است؟

اگر بتوانیم از طریق کدگذاری، سبک‌های کتاب درسی را استخراج کنیم، می‌توانیم تغییرات بزرگی در شیوه‌ی آموزش به وجود آوریم. این کار به معلمان امکان می‌دهد به جای حفظ کردن کتاب، درک عمیق‌تری از مفاهیم داشته باشند،

برگزاری دومین دوره کارگاه‌های آموزش معلمان در استان هرمزگان - ۳۰ دی‌ماه ۱۳۹۸

۱ کارگاه کدگذاری و سبک‌شناسی دانش‌آموزان مشهد و باغبان‌داران اصفهان

۳۰ بهمن‌ماه ۱۳۹۹ تا فروردین‌ماه ۱۴۰۰

عناوین درسی:

روش‌های خواندن و مطالعه

استخراج کدهای مبنا و مفهومی

نوشتن خلاصه درس

سبک‌شناسی سوالات امتحانی و کنکور

۲ کارگاه کدگذاری و سبک‌شناسی معلمان منطقه ۱ تهران

۱۸ اردیبهشت‌ماه تا ۲ تیرماه ۱۴۰۰

عناوین درسی:

تحلیل محتوای کتاب‌های درسی

بررسی تنوع سبکی متون درسی

نقش کدگذاری در تسهیل یادگیری

ترسیم نقشه مفهومی

۳ کارگاه آموزشی نویسندگی خلاق ویژه معلمان سراسر کشور

بهار و تابستان ۱۴۰۰ (شروع دوره از ۱ اردیبهشت)

عناوین درسی:

بررسی کتاب‌های نگارش دبستان

نمونه نویسی خلاق

مهارت‌های نویسندگی

انواع توصیف و روایت

۴ کارگاه‌های آموزشی توانمندسازی معلمان - شهرستان ابرانشهر

زمستان ۱۴۰۰ (شروع دوره از بهمن)

عناوین درسی:

طراحی آموزشی

الگوها و روش‌های تدریس

سبک‌های مدیریت کلاس

کاربرد درس پژوهی و اقدام پژوهی در مدرسه

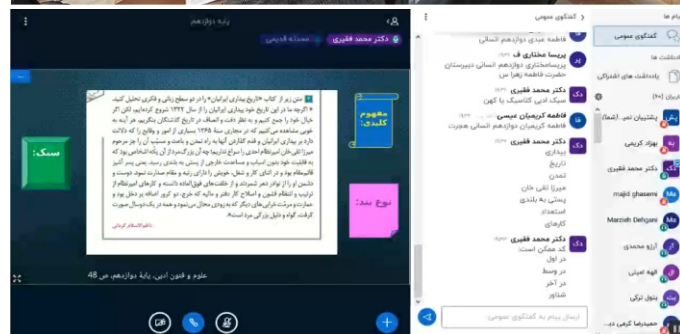
کدگذاری و سبک‌شناسی کتاب‌های درسی

برگزاری دوره‌های آموزشی معلمان و مربیان توسط جامعه یاوری

یادگیری نقطه محوری آموزش در همه نظام‌های آموزشی است. همه رویکردها، الگوها و روش‌های طراحی و تدریس نیز به دنبال آنند تا یادگیری بهتر، آسان‌تر و ماندگارتری را ایجاد کنند. در این راستا نقش معلم از سایر عوامل مهم‌تر است. «هیچگاه سطح دانش و سواد دانش‌آموز نمی‌تواند بالاتر از معلم خود باشد»، لذا باید بکوشیم تا معلم‌های مدارس هرچه توانمندتر و مسلط‌تر از پیش محتوای آموزشی را به دانش‌آموزان‌شان بیاموزانند.

در این مسیر جامعه یاوری فرهنگی با کمک اساتید برجسته دانشگاه فرهنگیان و معلمان با تجربه و عاشق، دوره‌های متفاوت افزایش مهارت و توانمندی‌های این عزیزان را طراحی و در قالب کارگاه‌های آموزشی حضوری و آنلاین برگزار می‌نماید.

با توجه به پاندمی کرونا اکثر این دوره‌ها به شکل مجازی و با فروکش کردن این بیماری به صورت حضوری نیز با رعایت شیوه نامه‌ای بهداشتی اجرا گردید.

دکتر محمد فقیهی
عضویت علمی دانشگاه فرهنگیان

بعد از کدگذاری، باید سبک آموزش مشخص شود. سبک‌شناسی به معلم کمک می‌کند که متناسب با نوع درس و نیاز دانش‌آموزان، بهترین روش تدریس را انتخاب کند. معلم با این روش‌ها می‌تواند زمان تدریس را مدیریت کند و از پراکنده‌گویی جلوگیری کند، دانش‌آموزان را به تفکر و مشارکت فعال تشویق کند و ارزشیابی (سنجش یادگیری) را هدفمندتر طراحی کند و برای مناطق کم‌برخوردار که امکانات محدود است، با کمترین ابزار، بهترین یادگیری را ایجاد نماید.

سبک‌های مختلف ارایه مطالب در آموزش

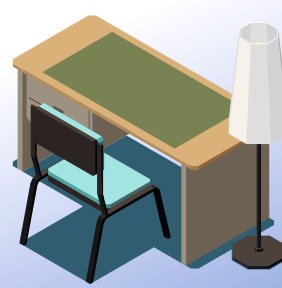
سبک برشماری

در این سبک، مطالب به‌صورت فهرست‌وار و شماره‌گذاری شده (مانند ۱، ۲، ۳ یا الف، ب، ج) ارایه می‌شوند. این ساده‌ترین روش است و معمولاً برای بیان نکات کلیدی یا مطالب مهم استفاده می‌شود. مثال: فهرست ویژگی‌های یک پدیده یا مراحل یک فرآیند. کاربرد: مناسب برای جمع‌بندی مطالب و مرور سریع.

سبک فرایندی

در این روش، مطالب به ترتیب مراحل یک فرایند بیان می‌شوند. هدف این سبک، نشان دادن ترتیب زمانی یا منطقی انجام یک کار است.

مثال: مراحل فتوسنتز در گیاهان یا روند حل یک مسئله ریاضی. کاربرد: مناسب برای آموزش مهارت‌ها یا فرآیندهای گام به گام.

کدگذاری و سبک‌شناسی در تدریس

کدگذاری یک روش سازمان‌دهی محتواست که به معلم کمک می‌کند مطالب گسترده و پیچیده‌ی کتاب‌های درسی را به مفاهیم کوچک و کلیدی تبدیل کند. به جای این‌که معلم همه‌ی متن کتاب را طوطی‌وار تدریس کند، کدگذاری کمک می‌کند، هسته‌های اصلی درس را جدا کند و بقیه‌ی جزئیات را در جای درست خودش قرار دهد.

سه مرحله اصلی کدگذاری (برگرفته از پژوهش کیفی)

این مراحل دقیقاً شبیه رویکرد تحلیل محتوای کیفی است، که در تدریس هم کاربرد دارد:

کدگذاری باز (Open Coding):

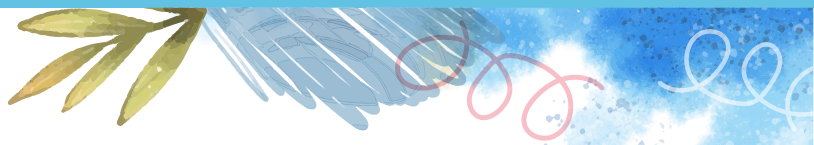
شناسایی و علامت‌گذاری مفاهیم و نکات مهم درس. مثال: در درس علوم، عبارات فتوسنتز، اکسیژن، نور خورشید به عنوان کد علامت‌گذاری می‌شوند.

کدگذاری محوری (Axial Coding):

برقراری ارتباط بین این مفاهیم و دسته‌بندی آنها. مثال: قرار دادن (فتوسنتز) به عنوان محور و ارتباط دادن نور خورشید و اکسیژن به آن.

کدگذاری انتخابی (Selective Coding):

انتخاب مهم‌ترین کدها برای طراحی طرح درس و ارزیابی. مثال: در نهایت، معلم تصمیم می‌گیرد که هدف اصلی تدریس، درک فرآیند فتوسنتز باشد.

سبک طبقه‌بندی:

مطالب بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌ها به چند گروه یا دسته تقسیم می‌شوند. این سبک کمک می‌کند تا یادگیرنده، مطالب را به صورت سازمان‌یافته‌تر در ذهن ذخیره کند. مثال: تقسیم‌بندی جانوران به مهره‌داران و بی‌مهره‌گان. کاربرد: مناسب برای موضوعاتی که در آن دسته‌بندی و ساختاردهی مفاهیم اهمیت دارد.

سبک روایی (داستانی):

در این روش، مطالب به صورت داستان یا روایت بیان می‌شوند و از مثال‌های واقعی یا خیالی استفاده می‌شود. این سبک، برای جلب توجه و افزایش درک مطالب بسیار مؤثر است. مثال: روایت یک دانشمند از کشف یک پدیده علمی. کاربرد: مناسب برای مفاهیم انسانی، اجتماعی یا موضوعاتی که نیاز به ارتباط روایی دارند.

سبک توصیفی:

مطالب با جزئیات و ویژگی‌های دقیق بیان می‌شوند تا تصویر روشنی از پدیده ارایه شود. مثال: توصیف دقیق یک آزمایش علمی یا شرح وضعیت یک منطقه‌ی جغرافیایی. کاربرد: زمانی که هدف، شناخت ویژگی‌های ظاهری و توصیف کامل پدیده است.

سبک تشریحی:

در این سبک، علاوه بر توضیح موضوع، به چرایی و روابط میان اجزا نیز پرداخته می‌شود. این سبک معمولاً فراتر از توصیف صرف است و به بررسی ساختار یا تار و پود چیزی می‌پردازد. مثال: تشریح ساختار بدن انسان.

سبک مقایسه‌ای:

مطالب بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌ها مقایسه می‌شوند. ابتدا شباهت‌های دو یا چند پدیده بیان شده و سپس تفاوت‌های آنها توضیح داده می‌شود. مثال: مقایسه

سیستم گوارش انسان با گاو. کاربرد: مناسب برای آموزش تحلیلی و تشخیصی.

سبک تحلیلی:

در این سبک، روابط، مناسبات و اجزای یک متن یا پدیده به صورت عمیق تحلیل می‌شود. هدف این است که ارتباطات پنهان میان مفاهیم آشکار شوند. مثال: تحلیل یک شعر یا بررسی دلایل یک واقعه‌ی تاریخی. کاربرد: مناسب برای دوره‌های پیشرفته یا مناسبات مفهومی عمیق.

سبک سببی:

در این روش، مطالب بر اساس رابطه‌ی علت و معلول سازماندهی می‌شوند. ابتدا علل یک پدیده و سپس نتایج و پیامدهای آن بیان می‌شود. مثال: بیان علل وقوع جنگ جهانی و پیامدهای آن. کاربرد: برای دروسی مثل علوم اجتماعی، علوم طبیعی و تاریخ.

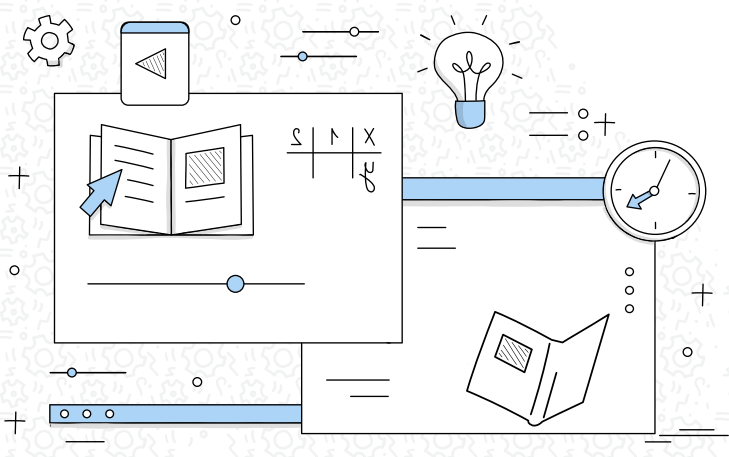
سبک جدلی:

در این سبک، دیدگاه‌های متفاوت درباره‌ی یک موضوع بیان می‌شوند. ابتدا مواضع موافق و سپس مواضع مخالف مطرح شده و در پایان جمع‌بندی می‌شود. مثال: بررسی فواید و مضرات استفاده از هوش مصنوعی. کاربرد: مناسب برای مباحث انتقادی، منطقی و فلسفی.

سبک ترکیبی

گاهی لازم است چند سبک به طور همزمان استفاده شوند. این سبک بیشترین انعطاف را دارد. کاربرد: مناسب برای تدریس موضوعات پیچیده و چندلایه. بهتر است بسته به نوع درس، ترکیبی از سبک‌های مختلف استفاده شود.

◀ ماجرای کُدگذاری و سبک‌شناسی

ماجرای کُدگذاری و سبک‌شناسی از کارگاه‌های سال ۱۳۹۶ از ایرانشهر آغاز شد؛ وقتی که با معلمان درسی را می‌خواندم و از آنها درباره‌ی چستی درس و موضوع و مفاهیم آن می‌پرسیدم، همچنین از اینکه آنان چگونه محتوا را به دانش‌آموزان انتقال می‌دهند.

گاهی درسی را می‌خواندیم و من می‌گفتم ایده‌ها یا گدهای اصلی درس را دور دایره‌ای بنویسند. بعد از معلمان می‌پرسیدم که جان کلام یا لب مطلب (کُد مبنای) آن درس چیست و می‌دیدم که تقریباً تعداد چشمگیری نمی‌توانند گدها را استخراج کنند.

مسأله در مورد چگونگی بیان مفاهیم و مطالب کمی پیچیده‌تر می‌شد. برای مثال، یک بند را می‌خواندیم و من از آموزگاران می‌خواستم که سبک یا منظور آن را بیان کنند که هدف مؤلف توصیف جزئیات بوده است یا تحلیل مناسبات یا بیان دلیل یا علت، و می‌دیدم که در این قسمت از کُدگذاری ضعیف‌ترند.

چند درس را به صورت آزمایشی از کتاب‌های ریاضی، علوم و فارسی دبستان به صورت تصادفی انتخاب کردم و کُد مبنای، کدهای کلیدی و سبک‌های آن را استخراج کردم. اول از معلمان خواستم که این کار را خودشان انجام دهند، بعد گدها و سبک‌هایی که استخراج کرده بودند، در اختیار آنان قرار دادم.

سپس از آنان پرسیدم که اگر این اتفاق برای همه درس‌ها بیفتد، چه کمکی به درک شما از کتاب و چگونگی تدریس آن خواهد کرد. این کار در چند کارگاه دیگر هم انجام دادم و دیدم که مورد استقبال آموزگاران قرار گرفت.

بعد از آن چند پرسش به ذهنم رسید که باید برای آنها جواب‌هایی تحت عنوان «فرضیه» می‌یافتم.

◀ کُدگذاری چیست؟

◀ سبک‌شناسی چیست؟

◀ تفاوت کُدگذاری و سبک‌شناسی کدام است؟

◀ کُدگذاری چه نقشی در درک بهتر درس دارد؟

◀ سبک‌شناسی چه نقشی در تدریس بهتر درس دارد؟

◀ کُدگذاری و سبک‌شناسی به کدام انگاره یا مدل

آموزشی نزدیک‌تر است؟

◀ کُدگذاری و سبک‌شناسی برای کتاب‌های درس

باید مهم باشد؟

برای پاسخ به پرسش‌های فوق با خودم کلنجار می‌رفتم.

مثلاً می‌گفتم کُدگذاری به دنبال تبیین چستی درس

و سبک‌شناسی به دنبال چگونگی آن و با اولی درس

را بهتر می‌کاویم و با دومی بهتر تدریس می‌کنیم.

بعد دیدم که این دو به انگاره یا مدل دانش محتوایی

آموزشی (Pedagogical Content Knowledge)

که مدلی جهانی است بسیار نزدیک است.

از طرفی دیگر دیدم که برای کشوری مثل ایران که

رویکرد آموزشی در آن کمیت‌گرا و حجم‌گرا است، بسیار

مناسب است. این فرضیه‌ها را نیز ضمن کار با معلمان

در میان می‌گذاشتم و در کلاس و کارگاه می‌آزمودم.

ماجرای به اینجا رسید که به آقای مهندس راد پیشنهاد

در نتیجه بچه‌ها را از این زجری که می‌کشند، وارهانند. همه می‌دانیم که یادگیری به مثابه تغییر رفتار نسبتاً پایدار که دال مرکزی گفتمان آموزش است، با حجم و حفظیات رخ نمی‌دهد.

اهداف عینی از تألیف کتاب‌های گدگذاری و سبک‌شناسی

- آشنایی با کد یا نت مبنای درس
- استخراج کدهای مفهومی یا کانونی درس
- ترسیم نقشه مفهومی درس
- آگاهی از سبک‌های موجود کتاب‌های درسی
- انتخاب سبک‌های مطلوب برای تدریس کتاب‌های درسی
- تسلط بیشتر معلمان بر مفاهیم و موضوعات کتاب درسی
- ترسیم جغرافیای مفهومی - موضوعی کتاب‌های درسی
- ایجاد تنوع سبکی در نگارش کتاب‌های درسی
- تقویت یادگیری مستقل در دانش‌آموزان
- جایگزینی الگوی اکتشافی و تعاملی به جای الگوی انتقالی
- ایجاد خلاقیت در دانش‌آموزان و تشویق به مشارکت بیشتر
- افزایش یادگیری گروهی و جمعی در کلاس درس
- نهادینه کردن ویرایش ساختاری، محتوایی، سبکی و ...

دادم که ۲۴ کتاب ریاضی، علوم، فارسی و نگارش دوره دبستان را کم‌کم گدگذاری و سبک‌شناسی کنم و این کار تقریباً دو سال طول کشید.

دوره کرونا نیز بر ضرورت انجام کار افزود؛ اینکه ایجاد نقشه مفهومی و سبکی درس می‌توانست سرعت انتقال و یادگیری مطالب را از راه دور بیشتر سازد. همه این اتفاقات ما را به اینجا رسانید که با گروهی ۵۰ نفره از معلمان دبستان که از شهرهای مختلف در کارگاه‌های گدگذاری و سبک‌شناسی شرکت کرده بودند، کار را آغاز کردیم.

جلسات اول حضوری بود اما به علت شیوع بیماری کرونا کارگاه‌ها را مجازی برگزار کردیم، حدود ۷۰۰ ساعت، گرچه من قبل از شروع کلاس کدهای هر درس را از پیش استخراج می‌کردم. با کوشش و تلاش درخور توانستیم کار را به پایان برسانیم.

من از همه آموزگاران که در این طرح شرکت کرده‌اند، سپاسگزاری می‌کنم. همچنین از واحد گرافیک جامعه یاوری فرهنگی به ویژه آقای مهندس راد که نقطه عطف این طرح بودند.

امیدوارم محصول این کار که ۲۴ کتاب کاربردی شامل طرح درس روزانه برای معلمان است، بتواند نقشی مهمی در آموزش درس‌های مذکور در ایران ایفا کند. آرزوی من این است که روزی آموزش و پرورش ایران دست از سر حجم‌گرایی بردارد و حجم و حفظیات را معادل سواد نپندارد.

به امید آن روزی که مؤلفان کتاب‌های درسی شعار بسیاری از کشورهای پیشرفته؛ یعنی «کم زیاد است» (Less is more) را الگو قرار دهند و از کمیت کتاب‌های درسی بکاهند و بر کیفیت آنها بیفزایند.

برگزاری دوره‌های توانمندسازی معلمان
(هرمزگان، خراسان، سیستان و بلوچستان و اصفهان)

اول تا ششم ابتدایی

معلم

پایه
تحصیلی

جلد
کتاب

استان

از سال

حضور در کارگاه‌های توانمند

اجرای کارگاه‌های توانمندسازی معلمان

گزارش تألیف و طراحی کتاب‌های «گذرانی و سبک‌شناسی»
گزارش یاوری ۱۹ - خردادماه ۱۴۰۵

تأمین مالی چاپ و
هدیه کتاب‌های ۲۴ جلدی

کارگاه‌های حضوری
توانمندسازی معلمان

تألیف، طراحی و صفحه‌آرایی
۲۴ جلد کتاب درسی

گذرانی و سبک‌شناسی ۲۴ جلد کتاب درسی توسط معلمان

توانمندسازی معلمان

از ایده تا اجرا: تولد مجموعه کتاب‌های «کدگذاری و سبک‌شناسی»

در روزهای دشوار کرونا، زمانی که کلاس‌های درس ناچار به فضای آنلاین منتقل شده بودند، بیش از هر زمان دیگری اهمیت «تدریس اثربخش» برای معلمان آشکار شد. در همان روزها، مدیران جامعه یابوری فرهنگی با همراهی آقای دکتر محمد فقیری تصمیمی بزرگ و ماندگار گرفتند.

اینکه چهار درس اصلی (فارسی، ریاضی، علوم و نگارش) از پایه‌ی اول تا ششم دبستان، صفحه به صفحه کدگذاری و سبک‌شناسی شوند تا معلمان ابزاری تازه و مطمئن برای تدریس بهتر در اختیار داشته باشند. اما این تنها آغاز راه بود. جلسات حضوری و هفتگی در دفتر جامعه یابوری تشکیل شد، هم‌اندیشی‌هایی که در آن معلمان مشتاق، ایده‌ها، تجربه‌ها و دغدغه‌های خود را مطرح می‌کردند و گرافیکست جامعه یابوری خانم رها خالقی، با همراهی این تیم، این ایده‌ها را اتود می‌زد، بارها تغییر می‌داد و تا رسیدن به بهترین شکل، اجرا می‌کرد.

این مسیر طولانی و پرفرازونشیب نزدیک به چهار سال به طول انجامید.

در تمام این مدت، طراحی، صفحه‌بندی و ویرایش کتاب‌ها بارها و بارها بازبینی شد و روزهای بسیاری صرف شد تا هر صفحه از این کتاب‌ها نه تنها از نظر محتوایی، بلکه از نظر بصری و طراحی هم کامل و استاندارد باشد.

اولین اتود این مجموعه با کتاب فارسی پایه ششم ابتدایی آغاز شد و سرانجام پس از تلاش بی‌وقفه، مجموعه‌ای ارزشمند در قالب ۲۴ جلد کتاب کدگذاری و سبک‌شناسی برای آموزش معلمان ابتدایی به ثمر نشست. امروز، این مجموعه نمادی از ایمان و اراده‌ی جمعی است برای رسیدن به هدفی بزرگ؛ یادگیری عمیق‌تر برای دانش‌آموزان و تدریس توانمندتر برای معلمان.

نقشه‌راهی برای بهبود مهارت‌های سواد پایه دانش‌آموزان تهیه کنیم.

در این نشست، خانم دکتر مهرناز خراسانچی پایه‌گذار «زنگ کتابخانه»، مهندس علی راد مدیر عامل جامعه یابری و دکتر محمد فقیری مؤلف کتاب‌های «کدگذاری و سبک‌شناسی» از جامعه یابری به تشریح و تبیین دو طرح «زنگ کتابخانه» و مجموعه ۲۴ جلدی کتاب‌های «کدگذاری و سبک‌شناسی» که هر دو به همت یابری انجام شده است، پرداختند.

اولین نشست تخصصی هم‌اندیشی و بررسی راهکارهای ارتقای مهارت‌های سواد پایه در دوره ابتدایی

اولین نشست تخصصی هم‌اندیشی و بررسی راهکارهای ارتقای مهارت‌های سواد پایه در دوره ابتدایی، چهارشنبه ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۴ در مدرسه تاریخی دارالفنون برگزار شد.

برگزاری این جلسه در محیطی که نشانه‌ای از تحول، نوآوری در آموزش و تأکید بر تاریخچه دارالفنون و اهمیت آن در شکل‌گیری نظام آموزشی مدرن کشور و تلاش‌های جمعی برای رفع نواقص موجود بود، نشان‌دهنده مسئولیت سنگینی است که بر دوش همه ما است.

این نشست‌ها بخشی از یک برنامه منسجم برای هم‌اندیشی و حل مسائل آموزش و پرورش است، با هدف ایجاد پیوند و هم‌افزایی بین نظام آموزشی، دغدغه‌مندان حوزه آموزش و بهره‌گیری از نظرات کارشناسی و تخصصی آنان، طراحی و اجرا شد.

هدف اصلی، استفاده از توانمندی‌ها و ظرفیت‌های موجود در جامعه علمی و آموزشی است تا بتوان مسائل و چالش‌های موجود در آموزش و پرورش را به طور مؤثر بررسی و برطرف سازیم.

امروزه، استفاده از فناوری‌های نوین و روش‌های پژوهش محور در فرایند آموزش، امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. این نشست‌ها، تنها آغاز راهی برای حل مسائل و چالش‌های آموزش و پرورش هستند و در آینده نیز نشست‌های دیگری با موضوعات مختلف برگزار خواهد شد که می‌تواند به عنوان سکوی پرتابی برای ایجاد تغییرات مثبت در این حوزه باشد و این فرصتی گران‌بهاست تا با بررسی دقیق چالش‌ها،

شیرین عرفانی

عمیق‌تر بخوانیم...

هر بند دارای یک «کد کانونی» است. کد هر بند ممکن است در ابتدا، میانه یا پایان آن قرار گیرد، در چند بخش پراکنده باشد یا به صورت پنهان از متن استنباط شود. هر بند و هر درس نیز می‌تواند یک یا چند سبک داشته باشد.

این مدل به دانش‌آموز می‌آموزد به جای رنگی کردن بخش زیادی از متن، تنها یک تا سه کلمه یا عبارت کلیدی را شناسایی و برجسته کند. همچنین به معلم کمک می‌کند همراه دانش‌آموزان، درس را غربال کرده، نقشه‌ی مفهومی آن را استخراج و منظور نهفته در متن را کشف کند. به این ترتیب، خواندن از سطح ظاهری متن فراتر رفته و به درکی عمیق‌تر تبدیل می‌شود.

در این میان، مؤلف، معلم و دانش‌آموز سه ضلع یک مثلث‌اند: مؤلف به انتخاب و شیوه‌ی بیان محتوا می‌اندیشد، معلم به شناخت و انتقال مفاهیم و دانش‌آموز به فهم بهتر و آسان‌تر مطالب. مدل «کدگذاری و سبک‌شناسی» که پدیدآورنده‌ی آن در ایران آقای دکتر محمد فقیری است، می‌تواند در آینده در تألیف، تدوین و تدریس کتاب‌های درسی نقش مؤثری ایفا کند. بنده افتخار داشته‌ام در ۷۰۰ ساعت کلاس کدگذاری و سبک‌شناسی ۲۴ کتاب درسی دبستان حضور داشته باشم، ویرایش این کتاب‌ها را انجام دهم و در آموزش این مدل به ۳۰۰۰ نفر از معلمان ایران مشارکت کنم.

در پایان، به تمامی اعضای آتلیه جامعه‌ی یآوری که در تدوین و تألیف این کار ارزشمند نقش داشته‌اند، به‌ویژه جناب آقای راد و خانم خالقی، تبریک می‌گویم.

کتاب‌های دبستان، تنها ابزار انتقال مفاهیم آموزشی نیستند، بلکه نخستین پنجره‌هایی‌اند که ذهن کنجکاو کودک را به جهان دانایی و تجربه می‌گشایند. اگر این کتاب‌ها با شناخت درست از دنیای کودک، دقت علمی و زبانی روشن و اثرگذار تدوین شوند، می‌توانند شوق یادگیری، توان اندیشیدن و اعتمادبه‌نفس را در دانش‌آموزان پرورش دهند.

از همین رو، تألیف محتوای آموزشی دوره‌ی دبستان را فراتر از یک فعالیت علمی و حرفه‌ای می‌دانم؛ مسئولیتی تربیتی و انسانی که با آینده‌ی نسل‌ها پیوند دارد. تجربه‌ی حضور در کلاس و ارتباط مستقیم با دانش‌آموزان نیز همواره به من نشان داده است که گاهی یک تمرین ساده یا فعالیت آموزشی می‌تواند آغازگر علاقه‌ای عمیق یا کشف استعدادی تازه در کودک باشد.

به‌عنوان معلمی که در فرایند تألیف کتاب‌های «کدگذاری و سبک‌شناسی» مرتبط با آموزش دبستان مشارکت داشته‌ام، کوشیده‌ام میان اصول علمی آموزش، نیازهای رشدی کودک و زبان ساده و مؤثر آموزشی تعادل برقرار کنم. کدگذاری در واقع نوعی مفهوم‌شناسی، مضمون‌شناسی و موضوع‌شناسی متن است و سبک‌شناسی به شناخت منظور و لایه‌های پنهان متن می‌پردازد؛ مانند مقایسه، علیت، توصیف و بیان ویژگی‌ها. بر این اساس، خواندن را می‌توان در سه سطح دید: خواندن سطوری، خواندن میان سطوری یا مفهوم‌شناسی، و خواندن ورای سطوری یا منظورشناسی.

در مدل کدگذاری، هر درس دارای یک «کد مبنا» و

مینا‌عضدی

دبیر پایه چهارم - مدرسه شاهد - شهید وفایی، زرین شهر

است که دلم به دنبالش بوده است. با انگیزه‌ای فراوان تصمیم گرفتم توانایی‌هایم را محک بزنم و در جشنواره الگوهای تدریس شرکت کردم و با تلاش شبانه‌روزی و عشق به یادگیری، توانستم تا سطح استان پیش بروم و مقام ارزشمندی را کسب کنم. آن موفقیت، نقطه‌ای عطفی در مسیر حرفه‌ای من شد و یقین پیدا کردم که رسالت واقعی‌ام در همین دنیای کودکانه نهفته است؛ دنیایی که در آن می‌توانم تأثیرگذار باشم و آینده‌سازان این سرزمین را با عشق و دانش پرورش دهم.

در ایام پرچالش کرونا که آموزش ناگهان به فضای مجازی کوچ کرد و بسیاری از همکاران در پی یافتن روشی اثرگذار برای تدریس بودند، من به همراه گروهی از معلمان پرتلاش منطقه، دست به کار شدیم. صفحه به صفحه کتاب‌های درسی را ورق زدیم و برای هر صفحه، کلیپ‌های آموزشی کوتاه و جذاب تولید کردیم و حاصل این تلاش جمعی را به صورت رایگان در اختیار همه‌ی معلمان قرار دادیم تا هیچ کلاسی از آموزش بازماند.

در ادامه و در همان دوران، با راهنمایی یکی از دوستان، با جمع ارزشمند معلمان گروه دکتر فقیری آشنا شدم. این آشنایی، دریچه‌ای نو به روی من گشود و فرصتی شد تا به صورت آنلاین در پروژه‌های تحلیل محتوا و کدگذاری کتاب‌های درسی با ایشان همکاری کنم. این مشارکت، نه تنها بر عمق دانش و نگاه تحلیلی من به آموزش افزود، که تجربه‌هایی گران‌قدر و دوستانی همراه را برایم به ارمغان آورد که همچنان از آموزه‌هایشان بهره می‌برم.

سفر عاشقانه من در دنیای آموزش

همیشه عاشق درس و کتاب بودم و از همان روزهای کودکی که اولین کتاب داستان را در دست گرفتم، دنیایی شگفت‌انگیز پیش چشمانم باز شد.

این عشق، انگیزه‌ای شد که مرا تا رتبه‌ای خوب در کنکور پیش برد و درهای دانشگاه را به رویم گشود. رشته مهندسی کشاورزی پذیرفته شدم و سال‌هایی پر از تلاش و تجربه را در این مسیر گذراندم و حتی چند سالی در همان زمینه با عشق و علاقه مشغول به کار شدم. اما گویا نقشه‌ی زندگی من مسیر دیگری را برایم رقم زده بود؛ مسیری که خودم هرگز تصورش را هم نمی‌کردم.

به مرور زمان، راه من به آموزش و پرورش گره خورد؛ جایی که قلب و روح تازه‌ای در وجودم زنده شد. تدریس تجربه‌ای متفاوت و شگفت‌انگیز بود. انرژی و شوری که از این دل‌بندان دریافت می‌کردم، برایم همچون نیرویی تازه بود که مرا به پیش می‌راند.

هر لبخندشان، هر پرسش کنجکاوانه‌شان، مرا به این باور می‌رساند که در حال ساختن آینده‌ای روشن هستیم. اما تحولات جدید در نظام آموزشی کشور، فصلی تازه در زندگی حرفه‌ای من گشود. فرصتی پیش آمد تا به مقطع ابتدایی بیایم؛ جایی که دنیایی متفاوت و پر از شگفتی در انتظارم بود.

اولین مواجهه‌ام با این مقطع، مرا بهت‌زده کرد. شور، معصومیت و دنیای پاک کودکان ابتدایی چیزی بود که تا آن روز تجربه نکرده بودم. هر کلاس درس، پر بود از نقاشی‌های رنگارنگ، کوله‌پشتی‌های کوچک و نگاه‌های پر از شوق و سوال.

در همان روزهای نخست، فهمیدم که اینجا همان جایی

منیره نوری

ایران شهر - دبستان ۱۳ آبان ۱ - آموزگار پایه دوم

از دل کلاس تا عمق معنا...

گذرانی یعنی عبور از ظاهر متن و رسیدن به فکر و پیام پنهان آن؛ اینکه بفهمیم پشت هر جمله چه مفهومی نهفته است و چطور می‌توان آن را ساده و عمیق به دانش‌آموزان منتقل کرد.

در کنار آن، سبک‌شناسی به ما کمک می‌کند روح متن را درک کنیم؛ از لحن و تصاویر تا ارتباطش با دنیای کودک. برای ما مهم است که درس فقط آموزش نباشد.

بلکه حس خوب بسازد و کودک را همراه خود کند. این نگاه در تلاش معلمانی از دل مناطق کم‌برخوردار، به تألیف و تولید محتوای آموزشی معنا و جان تازه‌ای می‌بخشد.

دنیا حسین بر

ایران شهر - دبستان ایران ۱۱ - آموزگار پایه سوم

کشف معنا در دل کلمات...

گذرانی و سبک‌شناسی، دو رویکرد تحلیلی مهم در زبان، ادبیات و آموزش هستند که به فهم عمیق‌تر متن کمک می‌کنند.

گذرانی یعنی دسته‌بندی و برچسب‌گذاری داده‌ها از جملات و واژه‌ها تا رفتارها بر اساس معنا، موضوع یا کارکردشان؛ تا از دل انبوه اطلاعات، الگوها و مفاهیم پنهان استخراج شوند.

در کنار آن، سبک‌شناسی به بررسی ویژگی‌های زبانی و ساختاری متن می‌پردازد؛ از انتخاب واژگان و ساختار

در جملات گرفته تا لحن و تصویرسازی، تا سبک نویسنده تا هویت متن آشکار شود. به کارگیری این دو رویکرد در آموزش، به یادگیرندگان کمک می‌کند ساختار و معنای متن را عمیق‌تر درک کنند، تفاوت سبک‌ها را بشناسند و توانایی تحلیل و حتی خلق متن در سبک‌های گوناگون را به دست آورند.

بانک خاورمیانه
Middle East Bank

«معلمان، عشق به یادگیری را در دل کودکان زنده می‌کنند.»

جامعه یآوری فرهنگی از این همراهی الهام‌بخش و این گام مؤثر در مسیر عدالت آموزشی، صمیمانه سپاس و قدردانی می‌نماید.

این همکاری گامی‌ست برای فردایی روشن‌تر؛ فردایی که در آن هیچ کودکی از فرصت یادگیری محروم نخواهد ماند.

معلمان، الهام‌بخش یادگیری؛ همراهی بانک خاورمیانه با معلمان ایران

با قدردانی و سپاس فراوان از مدیران و همکاران محترم «بانک خاورمیانه» که با پذیرش مسئولیت اجتماعی خود، هزینه چاپ ۱۰۰۰ نسخه از مجموعه ۲۴ جلدی کتاب‌های «گذاری و سبک‌شناسی» را سخاوتمندانه حمایت نمودند.

این مجموعه ارزشمند تقدیم معلمان شریف و پرتلاش مناطق کم‌برخوردار ایران عزیزمان خواهد شد.

معلمانی که هر روز با عشق و تعهد، روشنایی یادگیری را در کلاس‌های کوچک اما پرامید می‌افروزند.

شعار زیبای بانک خاورمیانه که پشت کتاب‌ها نقش بسته است، یادآور رسالت همه ماست:

بانک خاورمیانه
Middle East Bank

معلمان عشق به یادگیری را در دل کودکان زنده می‌کنند.

کتاب به دانش آموزی بایک مدرسه

۰۲۱-۲۶۴۰۲۶۰۶-۱۱

www.yavari.ir

www.school.yavari.ir

مدرس سازی و لو بایک آبر

@yavarichan

روایت تصویری از کتاب‌های «کُدگذاری و سبک‌شناسی»

روایت تصویری از کارگاه‌های «گذاری و سبک‌شناسی»

نشانی: تهران، خیابان دکتر شریعتی، جنب شهرداری
منطقه ۳، خیابان کوشا، میدان معتمدنژاد (جوانان)، پلاک ۵

نگارش، صفحه آرایی و گرافیک
آتلیه جامعه یاوری فرهنگی - رها خالقی

۰۲۱-۲۶۴۰۲۶۰۶-۱۱

www.yavari.ir

@YavariCharity

@Yavari.Charity

اینکه همراه مادر این واد است
اهل ایران و اهل آباد است
این که از جنس عشق و آزاد است
این که مجنون، لیلی شاد است
این که افسانه خدا داد است
این بنی آدم خجسته حضور
که سفر می کند به قله طور
کیست این کوه نور؟

یاور ماست

کتاب باران عشق
مجموعه شعر «مجتبی کاشانی»

مدیرسازی و لو بایک آبر
کتاب به دانش آموزشی بایک

یاور ارجمند
این خبرنامه در راستای شفافیت و اعتماد سازی که بزرگترین
سرمایه اجتماعی هر بنیاد نیکوکاری است تقدیم شما می گردد.
در صورت نیاز به هر توضیح و یا گزارشی افزون تر می توانید مستقیماً
به واحد مالی یا هر بخش دیگری از موسسه مراجعه فرمایید.

بانک خاورمیانه
Middle East Bank

این گزارش از محل بودجه
تبلیغات این طرح و با حمایت
بانک خاورمیانه پرداخت گردیده است.